

ІДЕНТИФІКАЦІЙНІ ТА ІНТЕРПРЕТАЦІЙНІ ЗАХОДИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Шерстюк Олександр Леонідович

доктор економічних наук, доцент,

*провідний науковий співробітник відділу обліку та оподаткування
Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки»*

В Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», бухгалтерський облік визначається як «процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень» [1].

Для здійснення зазначеного процесу, відповідальна особа (професійний бухгалтер) має виконувати низку заходів, зміст яких, з одного боку, відповідає очікуванням користувачів інформації, що формується в системі бухгалтерського обліку, з іншого – забезпечується кваліфікацією такої особи. Іншими словами, зміст діяльності професійного бухгалтера характеризується сукупністю заходів використання кваліфікаційних навичок з метою задоволення інформаційних потреб користувачів даних бухгалтерського обліку.

До ідентифікаційних можуть бути віднесені заходи, результатом яких визнання професійним бухгалтером існування підстав, необхідних для ідентифікації складових предметної області бухгалтерського обліку (активи, зобов'язання, власний капітал, доходи і витрати). Ідентифікація облікових ознак відповідних обставин дає можливість бухгалтеру визнати необхідність облікової реєстрації як самих предметів обліку, так і господарських та інших подій, які спричинили їх виникнення, забезпечували реалізацію економічної, господарської, юридичної та інших видів трансформації, а також обумовили припинення їх існування як чинника та/або результату діяльності підприємства.

Заходи ідентифікації, які мають бути виконані бухгалтером, передбачають співставлення фактичних обставин, виявлених бухгалтером, обставинам, які визначаються вимогами, сформульованими в якості нормативів. Джерелом відповідних нормативів в контексті реалізації завдань бухгалтерського обліку, є застосована підприємством концептуальна основа, яка на рівні окремого суб'єкта господарювання конкретизується через механізм облікової політики. Зважаючи на це, будь-які ідентифікаційні заходи, які здійснює професійний бухгалтер, реалізуються на основі визначення відповідності обставин, інформація

про які є доступною для бухгалтера, критеріям, формалізованим у наказі про облікову політику.

Результат ідентифікаційних заходів бухгалтера має стати його судження про те, чи є підстави для визнання елементів предметної області бухгалтерського обліку. Якщо зазначені підстави існують, приймається рішення про необхідність реєстрації відповідних даних в обліковій системі підприємства, що дає підстави для здійснення подальших облікових заходів, а саме – інтерпретаційних та оціночних. В разі відсутності зазначених підстав, відповідні дані визнаються такими, що не мають реєструватися системою бухгалтерського обліку.

Важливою складовою заходів, що здійснює професійний бухгалтер, є інтерпретування процесів, що складають господарську діяльність та впливають на неї, виходячи з необхідності їх реєстрації у системі бухгалтерського обліку.

Насамперед, це стосується облікового тлумачення господарських операцій, зміст та результати яких мають бути розкриті користувачам. Всі види господарських операцій, які реєструються в системі бухгалтерського обліку можуть бути умовно поділені на декілька категорій на основі їх результатів (табл. 1).

Як свідчать дані табл. 1, будь-яка господарська операція може бути досліджена в контексті впливу на обсяг та структуру активів та джерел їх формування.

Іншими словами, здійснюється методичне «розкладання» кожного господарського факту на елементи, які можуть бути визначені як чинники (зміни в обсягу та структурі активів та джерел їх формування) та результатний показник (величина активу чи джерел його формування на визначену дату).

Таблиця 1

**Результати господарських операцій,
які реєструються системою бухгалтерського обліку**

№	Результати господарських операцій	Зміст господарських операцій
1	2	3
1	Зміни відбуваються у структурі активів без змін у джерелах їх формування	<ul style="list-style-type: none"> - зменшення одного виду активів з одночасним збільшенням одного іншого виду активів - зменшення одного виду активів з одночасним збільшенням двох або більше видів інших активів - збільшення одного виду активів з одночасним зменшенням одного іншого виду активів - збільшення одного виду активів з одночасним зменшенням двох або більше видів активів - збільшення двох або більше видів активів з одночасним зменшенням двох або більше інших видів активів

1	2	3
2	Зміни відбуваються у структурі джерел формування активів без змін у самих активах	<ul style="list-style-type: none"> - зменшення одного елемента джерел формування активів з одночасним збільшенням одного іншого елемента джерел формування активів - зменшення одного елемента джерел формування активів з одночасним збільшенням двох або більше інших елементів джерел формування активів - збільшення одного елемента джерел формування активів з одночасним зменшенням одного іншого елемента джерел формування активів - збільшення одного елемента джерел формування активів з одночасним зменшенням двох або більше елементів зобов'язань - збільшення двох або більше джерел формування активів з одночасним зменшенням двох або більше інших джерел формування активів
3	Одночасні зміни в активах та джерелах їх формування	<ul style="list-style-type: none"> - збільшення одного чи більше видів активів з одночасним збільшенням одного чи більше джерел формування активів - зменшення одного чи більше видів активів з одночасним зменшенням одного чи більше джерел формування активів

Джерело: авторська розробка

Такий підхід до ідентифікації господарських операцій для їх реєстрації та відображення у бухгалтерському обліку та відповідних звітних формах може свідчити про реалізацію його аналітичної функції. Облікове інтерпретування будь-яких змін в активах та джерелах їх формування має певну цільову характеристику, а саме – дає можливість ідентифікувати результати діяльності суб'єкта господарювання в контексті оцінювання реалізації фінансових інтересів власників через зростання або зменшення власного капіталу.

Список використаних джерел.

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV, зі змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 17.05.2023).